

FIETSTOCHT – “Oer de grins” van Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen Een rondje via Eastermar, Drogeham, Kootstertille, Twijzel en Jistrum.

<https://routeplanner.fietsersbond.nl>

Voor Open Monumentendag 2018 heeft de stichting Karakteristyk Tytsjerksteradiel samen met de stichting Oud-Achtkarspelen in het grensland van de twee gemeenten een rondrit van circa 25 km uitgezet. Op deze tocht maakt u kennis met het fraaie landschap van de Noordelijke Friese Wouden, vol houtwallen en elzensingels langs smalle lange kavels, natte “miedlanden”, oude boerendorpen met hun kenmerkende kerkjes, kop-romp boerderijen en woudhuisjes. Twee keer passeert u het Kolonelsdiep, genoemd naar de Spaanse officier Caspar de Robles, (nu Prinses Margrietkanaal). Een deel van de tocht gaat over fietspaadjes.

De open monumenten (vet gedrukt) zijn een plek om even uit te blazen en kennis te maken met de historie van de streek.

LA=linksaf RA=rechtsaf knpt=fietsknooppunt (groen)

De route start in **It Heechsân bij Eastermar - Torenlaan 2** in het Verhalencentrum Dam Jaarsma. Na uw bezoek linksaf (LA) en vlak daarna weer LA de Seadwei op. In dit oudste deel van Eastermar vestigden zich vanaf de 19^e eeuw enkele aanzienlijke boeren families. Eenmaal rentenier bouwden zij “landhuizen” als **Reitsma Herne aan de Seadwei 6**. Een beetje verder op de Seadwei LA de Boerenstreek op, om **Ald Stedma Boerenstreek 6** te bezoeken, de eerste en nog gave kop-romp boerderij met bijzondere bijschuur van de Reitsma’s. Na bezoek keert u terug naar T-kruising en LA vervolgt u op de Seadwei. Na 1,3 km schuin LA de Groeneweg. Na 1 km bij T-splitsing (**knpt 77**) scherp RA Bosweg. Na 500 m schuin LA het bochtige fietspad Skeanpaed. Na ongeveer 1 km

bochtjes fietsen tussen prachtige houtwallen bij T-splitsing scherp LA fietspad langs de zandweg Mûntsegroppe. (Monniksgreppel). Deze lange rechte zandweg, ’ markeert hier een verkavelingsgrens en een stukje van de gemeentegrens, en was mogelijk al voor 15^e eeuw een grens van het kloostergebied en het gebied van Eastermar.

U komt nu in streken rond Harkema waar al sinds de 15^e en 16^e eeuw turf is gewonnen, uiteindelijk restte er een schrale grond voor keuterboeren. Om de erbarmelijke woonomstandigheden te verbeteren, met de Woningwet 1901, bouwden woningstichtingen in de Friese Wouden woningen die leken op de woudboerderijtjes. (bron rijksmonumenten.nl). De meesten zijn alweer afgebroken of totaal verbouwd. Na zo’n 600 meter op de Mûntsegroppe RA , fietspaadje De Bulten richting Harkema en aan einde schuin LA weggetje parallel langs de drukke rondweg met de naam Betonweg, die u **oversteekt bij tussensluis voor fietsers** bij het dorp Harkema.

Woningwetwoning uit 1910 Achtkarspelen

Eenmaal veilig overgestoken vervolgt u uw route over 1,5 km naar Drogeham in noordoostelijke richting over De Rysloane, later op een fietspad langs de weg, die daarna It Kleasterbread heet. Bij het kruispunt met oorlogsmonument, **bij KNPT 9** even buiten Drogeham bij de buurt **Buweklooster - It Kleasterbread 3** wordt u gastvrij ontvangen met een rondleiding en streekverhalen (naast het pad naar het kerkhof met klokkestoel). Dit is een fraaie boerderij uit 1807, die staat op de plek van het klooster dat Buwe Harkema hier in 1242 stichtte.

Weer op verhaal gekomen bij Buweklooster? Vervolgens steekt u bij het kruispunt bij oorlogsmonument over naar De Sannen in Drogeham, het oudste boerendorp van Achtkarspelen. Iets verder heet deze dorpsstraat De Buorren.

Bij de Y-splitsing (**knpt 13**) LA via Ike Buorren en via Tsjerke Buorren rondt u de oude Walburgakerk, (geopend bij Tsjerkepaed). Vanaf de kerk op de T-splitsing gaat u LA op de weg naar Kootstertille, die heet natuurlijk Tillewei.

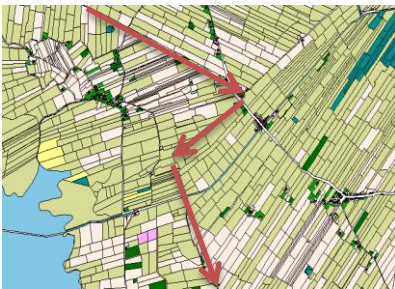
Bij **(knpt 12)** RA (Tillewei) om als fietser veilig over de hoge brug te klimmen over het Prinses Margrietkanaal. In 1572 is deze vaarweg hier tactisch verbeterd door de Spaanse bezetter Caspar de Robles. Sindsdien is dit een van de drukst bevaren scheepvaartroutes in het Noorden. Vlak bij het boeren dorp Kooten kwam een hoge brug, waar zich bedrijvigheid en bewoners vestigden. Eind jaren '30 vorige eeuw werd het kanaal om het dorp geleid. Afgedaald over de brug gaat u op het fietspad RA **(bij knpt 73)** en direct LA de Tillebuorren in het dorp Kootstertille, even verder komt u bij de **Benedictuskerk Tillebuorren 42**, met tentoonstelling over de geschiedenis van Kootstertille.

Woudhuisje en kerk in Drogeham

Na bezoek aan de kerk vervolgt u even naar **knpt 72** en bij T-splitsing RA via de Alde Dyk rijdt u het bedrijvige Kootstertille uit. Deze Alde Dijk werd al aan het eind van de 12de eeuw aangelegd langs het riviertje Oldedyp, omdat hier toen veel wateroverlast was zo dicht bij de zeearm van de Lauwers. Net over de Twizelerfeart **bij knpt 8** LA het fietspad De Njoggen Alde Mantsjes op, een prachtig 2 kilometer lang pad door het vogelrijke natuurgebied de Twizeler Mieden. Vroeger waren dit de hooilanden van Twijzel. Het fietspad komt uit op het weggetje Optwizel, u koerts aan op de schoorsteen van de vroegere zuivelfabriek van Twijzel, natuurlijk gelegen aan de vaart.

Enmaal bij de provinciale weg N355 op de ventweg RA, deze weg heet ook Optwizel. De ventweg is de oude Rijksweg van Leeuwarden naar Groningen die hier als eerste straatweg in Friesland in 1830 werd aangelegd. In het dorp Twijzel is deze straatweg verkeersveilig aangepast, heet vervolgens Wedzebuorren en daarna Tsjerkebuorren, waar de **Petruskerk Tsjerkebuorren 15** opengesteld is. Hier ligt ook de steen, die vertelt over de zending Liudger die in 790 hier in Achtkarspelen het geloof verkondigde. Rijdt u een paar honderd meter verder dan komt u bij het open gestelde **Simke Kloostermanhûs Tsjerkebuorren 27**, het vroegere woonhuis van de schrijfster met fraaie bostuin uit 1860.

Na uw bezoek aan het Simke Kloostermanhûs gaat u terug langs de Rijksweg (ventweg aan de zuidkant) en rijdt u een stukje voorbij de rotonde (niet dus de afslag naar Kootstertille) (bij Tango tankstation). Iets na de rotonde op de Rijksweg LA de Opperkoatserwei op. Na 100 meter even RA de smalle Harstewei op, waar u het **Poepekrûs op Harstewei 1** aantreft. De herdenkingssteen met het oude kruis ernaast (gerestaureerd) is een rijksmonument. Het stamt uit de 18^e eeuw, herinnert aan de hannekemaaiers die hier langs trokken, want deze Harstewei is een stuk van de oude "grote weg". Ga weer terug naar de Opperkoatserwei en vervolg RA, later rechtdoor op De Meren tot in het dorp Jistrum.

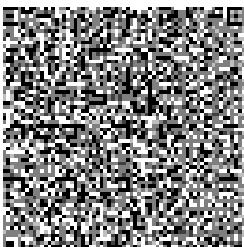
Daar stuit u vanzelf op de **Petruskerk op de Schoolstraat 2** Deze prachtige kerk is van het Romano-Gotische type uit de 13^e eeuw. Jistrum is een oud boerendorp met hoge esgronden. De verkaveling van Jistrum stuit hier overduidelijk haaks op die vanuit Achtkarspelen, waardoor een vreemde gaffel ontstaat. Daar ligt dus de grens van Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen. Als u even verder terug naar het noorden gaat ziet u op Schoolstraat nummer 31 een boerderij van het type Bergumermearpleats uit de 18^e eeuw. Het dwars geplaatste voorhuis heeft een (rieten) dak dat direct doorloopt tot het uilenbord van de schuur.

<Kadastrale Minuutkaart van 1832 Jistrum en omgeving met gemeentegrens (rode pijlen) (Bron HISGIS Fryslân)

Na de kerk vervolgt u uw weg LA via de Joost Wiersmaweg naar **Knpt 74** bij Skûlenboarch, en passeert u opnieuw het Prinses Margrietkanaal. Er was vroeger een keersluis (vallaat), een tolhuis, een paviljoen met speeltuin en net als nu een café. Eenmaal over de brug heet de weg Skûlenboarcherwei, en nadert u het einde van de fietstocht. Bij Knpt 75 vervolgt u uw weg op de Torenlaan en rijdt u naar It Heechsân (Hoogzand). Moe van het rondje fietsen? Even verderop is het dorpscentrum van Eastermar waar u diverse horeca-gelegenheden aantreft.

Boerderijtype Burgumermearpleats

Organisatie:
Stichting Oud-Achtkarspelen / www.oudachtkarspelen.nl
Stichting Karakteristyk Tytsjerksteradiel / www.karakteristyk.nl
Erfgoedvereniging Bond Heemschut / Fryslân www.heemschut.nl